

Einar B.

NS-propaganda utgitt mellom 1940 og -45. Her er godbiter for de som er interessert i hva som gikk for seg i disse mørke åra. Ensidig, javel — men ensidig er kanskje også den «riktige» historieverjonen.

—Til kamp mot Fenrisulven og verdensslangen

— Av TOM R. JOHANSEN —

I fire søndager på rad har Stein Ørnhøis serie om Vidkun Quisling rullet over norske TV-skjermer. Spesielt for etterkrigs generasjonen har serien vært av stor

—Vi ble naz

Frontkjemper

SIDE 12 OG 13

103821

— Av TOM R. JOHANSEN —

Russernes brutale overfall på Finland i -39 og sjokket han fikk da regjeringen Nygårdsvold sammen med kongen forlot landet, ble avgjørende for hans senere utvikling. Veien til Nasjonal Samling ble kort. Deltakelsen ved Østfronten kvalifiserte til fengsel i to og et halvt år. I dag ser han tilbake på rettsoppgjøret med bitre følelser. — Rettsoppgjøret etter krigen ble en fallitterklæring for norsk rettspraksis, sier Sørreisa-mannen Ivar Krogstad, som har fulgt nøye med i Quisling-serien på fjernsyn.

Nazist. Bare ordet kunne få ellers sindige folk til å fyke av skaftet — lenge etter at andre verdenskrig var både vunnet og tapt. Noe mer nedrig enn det å vær nazist, var det umulig å få klistret på seg. Selvsagt endte det med at de som havnet på gal side ble brennemerket. Storsinn er ik-

—Både jeg og broren min, Eirik, tenkte på å melde oss frivillig da russerne overfalt finnene. Men vi var selvsagt for unge. Kommunistredsel var årsaken til vårt engasjement. Senere har det vist seg at redselen var berettiget, sier Ivar Krogstad i dag.

berøning. Vi har kommet nærmere prestesønnen, landsforrederen, drømmeren og den virkelighetsfjerne politikeren som av media hittil er blitt framstilt som en gåtefull person.

Og noe gåtefull kan han nok saktens fortone seg å være, slik vi har sett ham i Finn Kvalems skikkelse. Mannen som undertegnet særlover mot jødene og som på spørsmål i retten «ikke visste» hva som videre skjedde med dem. Han visste nok meget godt, den godeste Vidkun Quisling. Men det er rart med fortreningsmekanismer — hvordan de får en til å «glemme».

TV-serien belyste i liten grad Quislings forhold til politikk. Det vi vet er at han var svært så antidemokratisk anlagt. Allerede på begynnelsen av 30-tallet tilkjennega han holdninger som hadde lite til overs for det han karakteriserte som «parlamentarismens ullenhet og forlorenhet».

I all enkelthet kan det være på sin plass å sitere litt av «Quislings etterlatte skrifter». Her kommer følgende — som er sakset fra en tale han holdt i Frankfurt am Main 28. mars 1941:

«Vi lever i en tid som er preget av utløsningen av en jødisk inspirert verdenssammensvergelse mot den europeiske sivilisasjon. De største motsetninger i verden i dag reduseres i virkeligheten til en tvekamp mellom jødedommen og det europeiske prinsipp. Således fullbyrdes på en merkelig måte den i den urnordiske mythus levende forestilling om at den strid som går gjennom verdenslivet, mellom arier og jødemakt, skulle ende i en siste uhyre kamp, ragnarokk, ariernes mørke, fremkalt av at arierne opptok jødene i sin midte og derved sveket sin gudemakt. Men ariernes verden går kun under for å gjenfødtes herligere. I den avgjørende kamp blir verdensslangen og krigsulven, jødene skrekkelige avkom, felt. Det gamle går under, og en ny verden skyter frem, befolket av en livskraftigere og

Byste av Quisling.

Finn Kvaem i rollen som Quisling i TV-serien.

lykkeligere menneskeslekt.»

Og nok en liten smakebit: «Vår slekt er kommet til å leve i ragnarokk da Fenrisulven og Midgardsormen er sluppet løs. Midgardsormen er verdensslangen, F JØDISKE PITATA-

LISME. Og det er Fenrisulven som gaper der borte i det røde-Russland. Er det ikke Lokes avkom som reiser seg mot vår slekt?» Sistnevnte er sakset fra hans tale Sankt Hans-kvelden - 41.

På mange måter har de fem åra med NS-styre vært forbundet med tabuer. Og dogmer. Faktisk har det vært sett på som suspekt å studere NS-historie. Men for de som ønsker å vite, er kunnskap tilgjengelig. Propagandaapparatet fungerte utmerket under Quisling. Men selv om bokbålene flammert — til og med Hamsuns bøker ble brent — finnes fremdeles litteratur fra 1940 og fram til den tyske kapitulasjonen.

Nå er det nok engang slik at det alltid er seierherren som skriver historie — på seierherrens premisser. Vi har registrert at enkelte autoriteter har ytret misnøye med at Stein Ørnhøi har framstilt Quisling som en person som framkaller sympati hos yngre generasjoner. I så tilfelle har autoritetene seg selv å takke. For di denne delen av vår historie er svært lite kjent for de unge. Det er påfallende hvor lite kunnskap norske gymnaselever har lagt for dagen om emnet.

På denne bakgrunn har Stein Ørnhøis TV-serie vært rett ut sagt fortreffelig. Kanskje er tida snart moden for å ta et kritisk oppgjør med vår egen fortid. Om Hitler regnes som en av historiens største forbrytere mot menneskeheten, er det ikke sagt at ikke seierherrene hadde sine svin på skogen. Mon tro om noen våger å jage disse svina ut av krattskogen?

ke akkurat en egenskap som preger menneskene. Det ville være galt å si at Ivar Krogstad sutrer over behandlingen han og hans likesinnede ble utsatt for. Men at livet etter krigen har vært tøft, er det neppe grunn til å legge skjul på.

—KOMMUNISTANGSI

I 1942 meldte han seg inn i Nasjonal Samling. Og fikk hird-uniform. Det ble ikke godt likt, akkurat. Og reaksjonene uteble ikke. Selv sier Ivar Krogstad at han

lik så Ivar Krogstad ut høsten 1943.